

ZESTAW KONTROLNY DLA NAUCZYCIELA/-LKI

Lp.	Nazwa gatunku	Grupa*	Opis	Miniatura zdjęcia
1	tojad mocny morawski <i>Aconitum firmum ssp. moravicum</i>	P	Ludzie nazywają mnie Endemitem Karpat Zachodnich, co znaczy, że nie znajdziecie mnie nigdzie indziej na świecie. W Polsce żyję w Beskidzie Śląskim i Żywieckim, na Babiej Górze i Policy oraz w Tatrach. Jestem wysoką rośliną wieloletnią, z pięknym gronem owłosionych, niebiesko-fioletowych kwiatów. Mieszkam w wysokogórskich ziołoroślach. Trzeba mnie chronić, bo ludzie niszczą mój dom rozjeżdżając go, zdeptując, a nawet mnie zrywają!	
2	kumak górski <i>Bombina variegata</i>	A	Jestem europejskim płazem bezogonowym, żyjącym w małych, często tymczasowych i brudnych zbiornikach wodnych. Poznacie mnie po charakterystycznym ubarwieniu ciała: góra jest ciemnobrązowa z brodawkami, a gładki brzuch pokryty ostrzegawczym żółto-czarnym wzorem. W ciągu dnia ukrywam się w błocie, wystawiając na powierzchnię tylko oczy, a uaktywniam się wieczorem. Choć jestem potencjalnym daniem mięsożerców, nikt nie chce mnie zjadać, bo w moich gruczołach skórnych jest żrącą wydzielinę, powodująca wymioty. W mojej skórze jest jednak też coś dobrego: leki antybakteryjne, zwalczające u ludzi pałeczkę okrężnicy i gronkowce.	
3	bezlist okrywowy <i>Buxbaumia viridis</i>	P	Jestem mchem, który unika człowieka i odwiedzanych przez niego miejsc. Najczęściej wybieram na dom próchniejące drewno lub zbutwiałe pnie w ocienionych, nieco wilgotnych i kwaśnych lokalizacjach. W Polsce zamieszkuję głównie lasy bukowe w rejonach górskich. Dostrzeże mnie tylko wprawne oko, bo ponad ziemię wystaje część mojego ciała – sporofit. To zielona puszcza w kształcie łzy o długości do 6 mm, która stoi na czerwonej lub brunatnej nóżce (secie). Jestem zagrożony wyginięciem, więc musicie mnie chronić i dbać o to, bym miał gdzie mieszkać.	
4	wilk szary <i>Canis lupus</i>	M	Jestem drapieżnym ssakiem, zamieszkującym lasy, równiny oraz tereny bagienne. Mierzę do 170 cm długości (wraz z ogonem), mam grube białe-brązowe lub -czarne futro, szpiczaste uszy, długi ogon i przenikliwe jasne oczy. W moim pysku są 42 ostre zęby, które z łatwością złapią ryby, mniejsze ssaki, jelenie, dziki czy sarny. Czasem zjadam także padlinę. Jestem zwierzęciem stadnym. Moja wataha wyznacza sobie terytorium, którego nie może naruszać inna. Kiedyś w całej Polsce oraz innych częściach świata żyło wielu moich braci oraz sióstr. Potem ludzie zaczęli na nas polować i zostało nas naprawdę niewiele. Teraz ludzie mnie chronią, jakby wreszcie zrozumieli, że jestem bardzo cennym gatunkiem.	
5	biegacz grzełkowy <i>Carabus variolosus</i>	I	Jestem wszystkożernym bezkręgowcem, dorastającym do 3 cm długości. Moje ciało jest błyszcząco-czarne, a na pokrywach skrzydeł mam głębokie dołki, często wypełnione błotem. Mam niezwykły jak na mój rodzaj talent: umiem pływać i nurkować nawet do 20 minut pod wodą. Lubię wilgotne siedliska w terenach górskich i podgórszych, np. podmokłe łąki, rowy melioracyjne, brzegi strumyków. Spotkanie mnie w Polsce to duże szczęście, bo zostało już nas niewiele, i to tylko w południowej części kraju.	

6	ryś <i>Lynx lynx</i>	M	<p>Jestem rzadkim drapieżnym ssakiem, zamieszkującym duże, zwarte, różnogatunkowe lasy z gęstym podszytem. Mierzę do 130 cm długości, mam krępe ciało, piękne rudawe futro z brązowymi plamkami i biały brzuch. Moja głowa jest okrągła, ogon krótki, a na końcu długich i silnych łap mam palce z wysuwanymi pazurami. Poznacie mnie po szpiczastych uszach zakończonych pędzelkami włosów. Nie jest to jednak tylko ozdoba, a pomoc w skupianiu fal dźwiękowych oraz lepszym słyszeniu. Prowadzę głównie samotniczy, nocny tryb życia. Poluję na sarny, młode jelenie, ptaki.</p>	
---	-------------------------	---	---	---

*Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.

ZESTAW DLA UCZNIÓW/UCZENNIC (drukujemy 5 kopii)

tojad mocny morawski <i>Aconitum firmum ssp. moravicum</i>	kumak górski <i>Bombina variegata</i>
bezlist okrywowy <i>Buxbaumia viridis</i>	wilk szary <i>Canis lupus</i>

biegacz grzełkowaty
Carabus variolosus

ryś
Lynx lynx

Ludzie nazywają mnie Endemitem Karpat Zachodnich, co znaczy, że nie znajdziecie mnie nigdzie indziej na świecie. W Polsce żyję w Beskidzie Śląskim i Żywieckim, na Babiej Górze i Policy oraz w Tatrach. Jestem wysoką rośliną wieloletnią, z pięknym gronem owłosionych, niebiesko-fioletowych kwiatów. Mieszkam w wysokogórskich ziołoroślach. Trzeba mnie chronić, bo ludzie niszczą mój dom rozjeżdżając go, zdeptując, a nawet mnie zrywają!

Jestem europejskim płazem bezogonowym, żyjącym w małych, często tymczasowych i brudnych zbiornikach wodnych. Poznacie mnie po charakterystycznym ubarwieniu ciała: góra jest ciemnobrązowa z brodawkami, a gładki brzuch pokryty ostrzegawczym żółto-czarnym wzorem.

W ciągu dnia ukrywam się w błocie, wystawiając na powierzchnię tylko oczy, a uaktywniam się wieczorem. Choć jestem potencjalnym daniem mięsożerców, nikt nie chce mnie zjadać, bo w moich gruczołach skórnych jest żrącą wydzieliną, powodująca wymioty. W mojej skórze jest jednak też coś dobrego: leki antybakteryjne, zwalczające u ludzi pałeczkę okrężnicy i gronkowce.

Jestem mchem, który unika człowieka i odwiedzanych przez niego miejsc. Najczęściej wybieram na dom próchniejące drewno lub zbutwiałe pnie w ocienionych, nieco wilgotnych i kwaśnych lokalizacjach. W Polsce zamieszkuję głównie lasy bukowe w rejonach górskich. Dostrzeże mnie tylko wprawne oko, bo ponad ziemię wystaje część mojego ciała – sporofit. To zielona puszkawka w kształcie łzy o długości do 6 mm, która stoi na czerwonej lub brązowej nóżce (secie). Jestem zagrożony wyginięciem, więc musicie mnie chronić i dbać o to, bym miał gdzie mieszkać.

Jestem drapieżnym ssakiem, zamieszkującym lasy, równiny oraz tereny bagienne. Mierzę do 170 cm długości (wraz z ogonem), mam grube białobruno- lub czarne futro, szpiczaste uszy, długi ogon i przenikliwe jasne oczy. W moim pysku są 42 ostre zęby, które z łatwością złapią ryby, mniejsze ssaki, jelenie, dziki czy sarny. Czasem zjadam także padlinę. Jestem zwierzęciem stadnym. Moja wataha wyznacza sobie terytorium, którego nie może naruszać inna. Kiedyś w całej Polsce oraz innych częściach świata żyło wielu moich braci oraz sióstr. Potem ludzie zaczęli na nas polować i zostało nas naprawdę niewiele. Teraz ludzie mnie chronią, jakby wreszcie zrozumieli, że jestem bardzo cennym gatunkiem.

Jestem wszystkożernym bezkręgowcem, dorastającym do 3 cm długości. Moje ciało jest błyszcząco-czarne, a na pokrywach skrzydeł mam głębokie dołki, często wypełnione błotem. Mam niezwykły jak na mój rodzaj talent: umiem pływać i nurkować nawet do 20 minut pod wodą.

Lubię wilgotne siedliska w terenach górskich i podgórskich, np. podmokłe łąki, rowy melioracyjne, brzegi strumyków. Spotkanie mnie w Polsce to duże szczęście, bo zostało już nas niewiele, i to tylko w południowej części kraju.

Jestem rzadkim drapieżnym ssakiem, zamieszkującym duże, zwarte, różnogatunkowe lasy z gęstym podszytem.

Mierzę do 130 cm długości, mam krępe ciało, piękne rudawe futro z brunatnymi plamkami i biały brzuch. Moja głowa jest okrągła, ogon krótki, a na końcu długich i silnych łap mam palce z wysuwanymi pazurami. Poznacie mnie po szpiczastych uszach zakończonych pędzelkami włosów. Nie jest to jednak tylko ozdoba, a pomoc w skupianiu fal dźwiękowych oraz lepszym słyszeniu. Prowadzę głównie samotniczy, nocny tryb życia. Poluję na sarny, młode jelenie, ptaki.

Projekt finansowany z:

www.eagrants.org

Pomoce zostały opracowane w ramach projektu
Zgodnie z Naturą, prowadzonego przez
Centrum Edukacji Obywatelskiej.

www.globalna.ceo.org.pl

Opracowanie: Paulina Brokos

Źródła fotografii: <http://www.wikipedia.org/>, <http://www.treknature.com/>, <http://www.tfp.net.pl/>, <http://www.sopsr.sk/>